Сабақтың тақырыбы:

ҰЛТТЫҚ КИІМДЕР

Қазақ халқының ұлттық киімдері

Қазақ халқының киім – кешегі ұлттық, тұрмыстық және рухани мәдениеттің бағалы ескерткіштерінің бірі. Одан қазақтардың ұлттық ерекшеліктері, мәдени дәстүрлері, эстетикалық талғамы анық байқалады.

Қазақ халқының ұлттық киімдері үшке бөлінген. Олар: бір киер киім, күнделікті киім, жұмыс киімдері. Бір киер киім деп жиындарға, той- думанға барғанда киетін сәнді киімді атаған.Бір киер киімдерге ашық түсті көйлек, камзол, шапан, үкілі тақия, сәукеле, бөрік т.б. жатады.

Сәукеле - қызды ұзатқандағы киетін бас киім. Сәукелені арнайы ақ киізден жасап, сыртын қымбат матамен қаптайды, шетіне құндыз, кәмшат терісін айналдыра тігеді.Сәукелеге алтын, күміс, маржаннан әшекей тағылады.

Шапан – қазақ жерінде шапандар әр түрлі тігілген: сырмалы шапан, қаптал шапан, қыз – келіншектерге арналған қималы шапан. Сәнді шапандарды түрлі қымбат матадан тігіп, оларға түйме орнына асыл тастар орнатылған, күміс қапсырма тағылған. Кейде жағасына құндыз салынып әшекеленген. Қазақтың халық дәстүрі - сыйлы қонаққа “ шапан” жабу күні бүгінге дейін сақталып келеді.

Мәсі – аяқ киімнің бір түрі. Оның етіктен айырмасы өкшесі болмайды, сыртынан кебіс киеді.

Тымақ – ерлердің бас киімі. Тымақтың төбесі шошақ, құлағы ұзын, артқы делегейі желкені жауып тұрады. Тымақ қатты аяз күндері суық жібермейді.

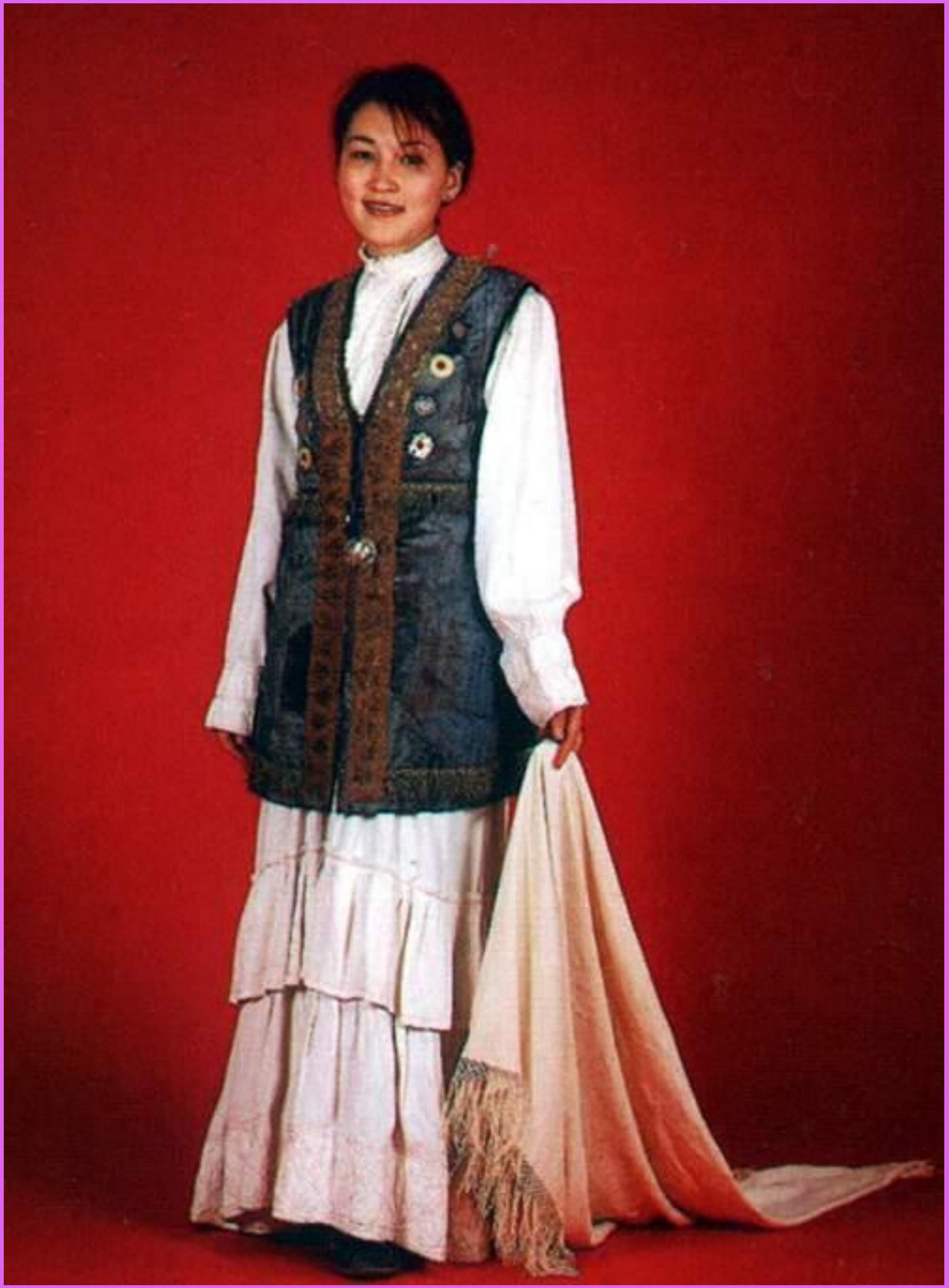

Қазақстан мен Орта Азия халықтарының ұлттық киімі . Оны қалың адам арасына жүн, мақта салып, астарлан немесе қос астарлан сырып тігеді. Ол негізінен тік жағалы, ішінара қайырма жағалы да болады. Шапан: сырмалы шалан, қаптал шапан, қималы шапан деп бөлінеді.
Қызкеліншектерге арналған қималы шапанды түрлі-түсті масатыдай тігіп, жаға-жеңіне, етегі мен екі өңіріне зер ұстайды. Түйме орнына асыл тастар орнатылған күміс қапсырма (ілгек) тағады. Қазіргі кезде түрлі-түсті масатыдай екі өңірі мен жеңі кестеленген немесе зер ұсталған жадағай (арасына жүн, мақта салмай) шан айдар тігіліп сатылады.
Қазақ халқының арасында сыйлы адамдарға сыйлық ретінде шапан кигізу дәстүрі кең тараған.

18- 19 ғасырларда қазақ халқы арасында кең тараған ұлттық киім. Қамзол туралы мәліметтер 19 ғасырдың ортасынан бастап кездеседі. Қамзол тек қазақта ғана емес, басқа да түркі елдерінің киім үлгілерінде кездеседі. Әйелдер киімінде қамзолдың орны ерекше, ол әрі жылулық, әрі сәндік міндеттерін атқарады. Қамзолдар астарлы, жеңсіз жеңіл жаздық киім. Етектері мен жағалары тас, оқа, күміс тиындарымен (*сөлкебай*) әшекейленген, бұйымдар қадап, әртүрлі әткеншектер ілінген.

Жасамыс (егде) әйелдерЖасамыс (егде) әйелдер киетін бас киімЖасамыс (егде) әйелдер киетін бас киім. Ол өн бойы көкіректіЖасамыс (егде) әйелдер киетін бас киім. Ол өн бойы көкіректі жауып тұратын тұтас матадан тігілдеді. Ақ матадан бет жағы ойылады. Жағы, өңірі оқаланып кестеленеді. Төбесіне сәндік үшін шылауышЖасамыс (егде) әйелдер киетін бас киім. Ол өн бойы көкіректі жауып

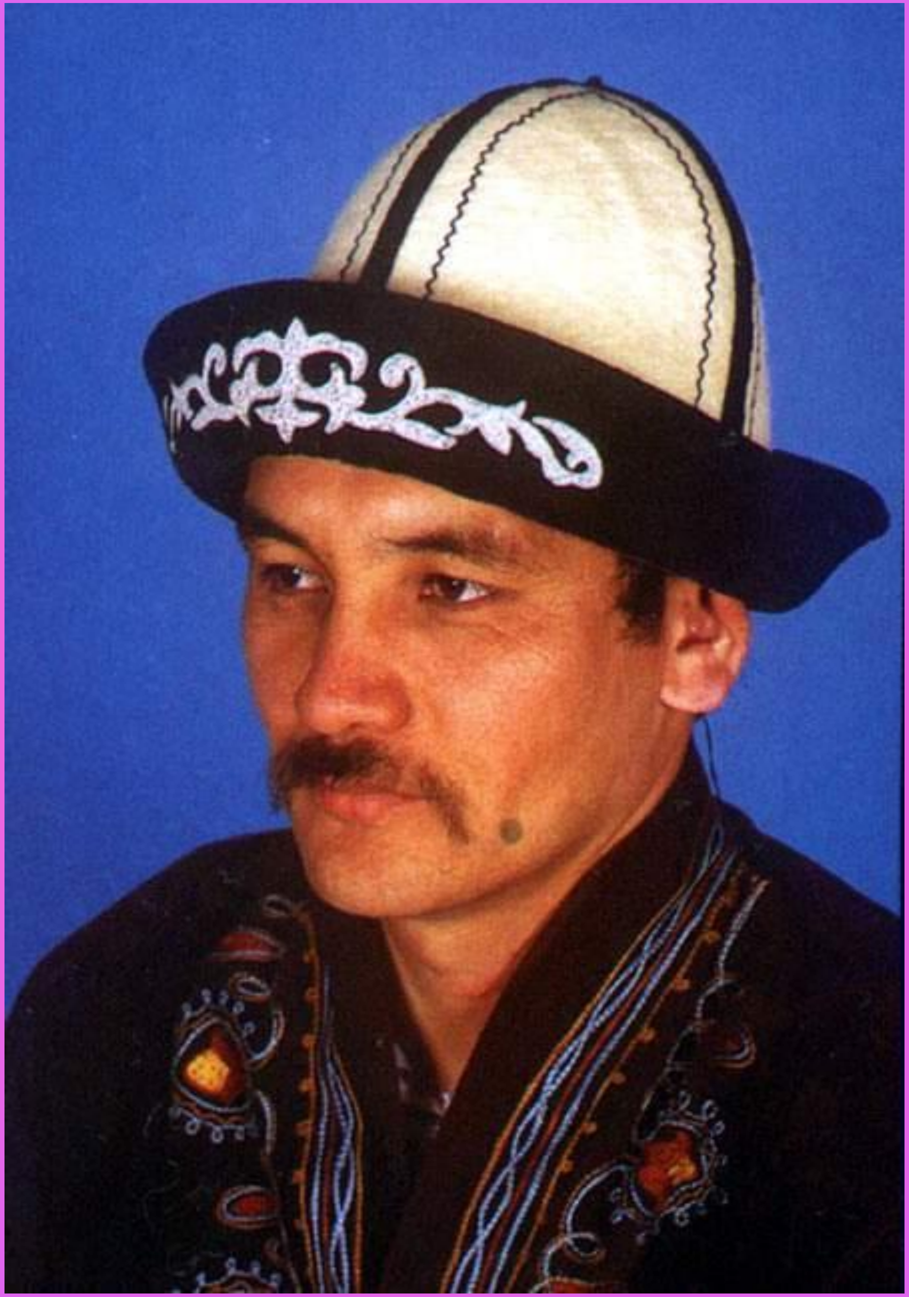

Ерлердің жеңілЕрлердің жеңіл бас киімі
. ТақиянынЕрлердің жеңіл бас киімі . Тақияның түрлері көп. Биік
төбеліЕрлердің жеңіл бас киімі . Тақияның түрлері көп. Биік
төбелі, тегіс төбеліЕрлердің жеңіл бас киімі . Тақияның түрлері
көп. Биік төбелі, тегіс төбелі және үшкір төбелі
тақияЕрлердің жеңіл бас киімі . Тақияның түрлері көп. Биік
төбелі, тегіс төбелі және үшкір төбелі тақия. Ерлер киетін
тақияда теңгеЕрлердің жеңіл бас киімі . Тақияның түрлері көп. Биік
төбелі, тегіс төбелі және үшкір төбелі тақия. Ерлер киетін
тақияда теңге, моншақЕрлердің жеңіл бас киімі . Тақияның түрлері
көп. Биік төбелі, тегіс төбелі және үшкір төбелі тақия. Ерлер киетін
тақияда теңге, моншақ, ғана болмайды. Оның есесіне олар «мүйіз»
Ерлердің жеңіл бас киімі . Тақияның түрлері көп. Биік төбелі, тегіс
төбелі және үшкір төбелі тақия. Ерлер киетін
тақияда теңге, моншақ, ғана болмайды. Оның есесіне олар «мүйіз»,
«ат ерін»Ерлердің жеңіл бас киімі . Тақияның түрлері көп. Биік
төбелі, тегіс төбелі және үшкір төбелі тақия. Ерлер киетін
тақияда теңге, моншақ, ғана болмайды. Оның есесіне олар «мүйіз»,
«ат ерін», «шырмауық»Ерлердің жеңіл бас киімі . Тақияның түрлері

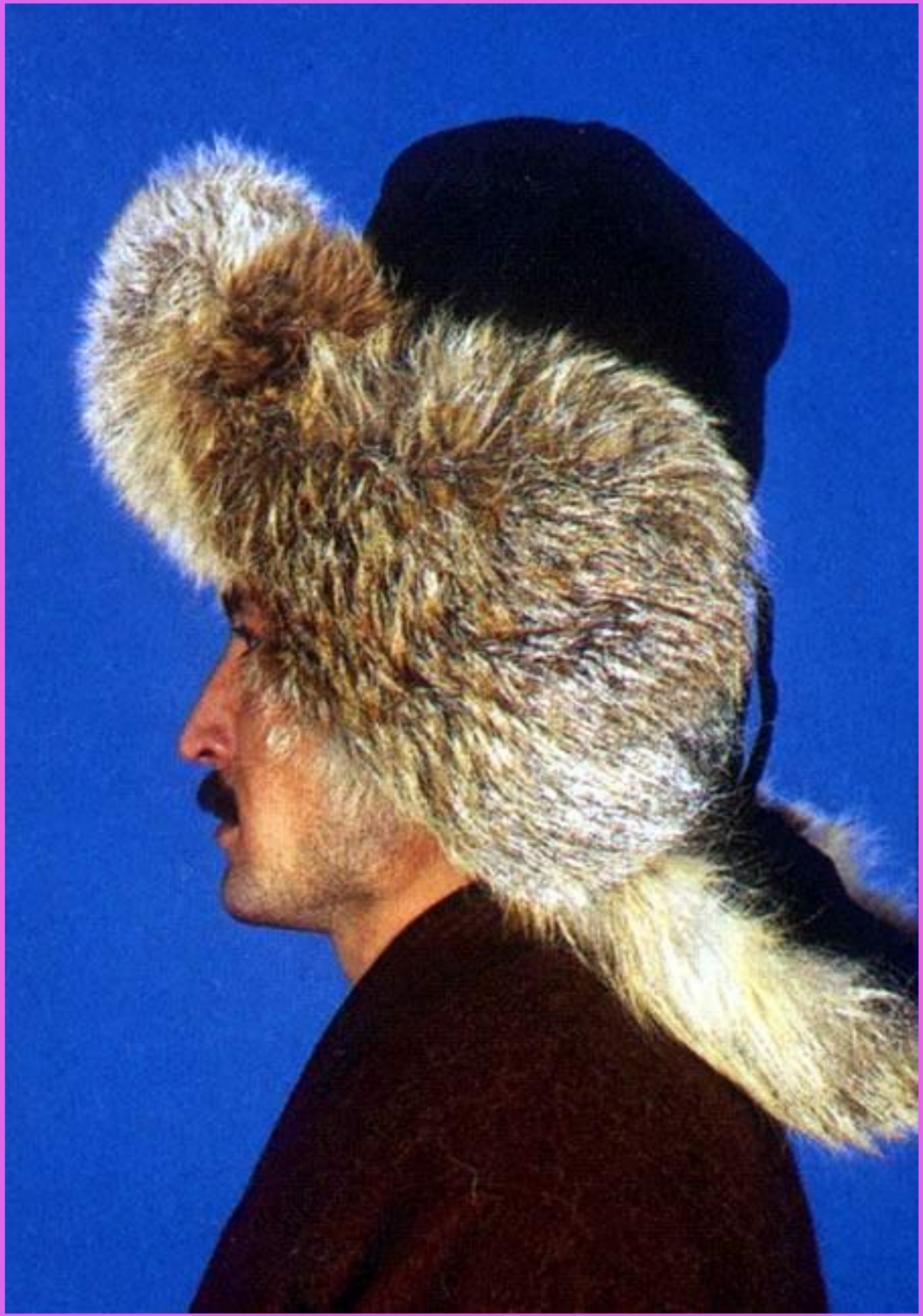

ҚазактаҚазақта тымақтың түрлері көп, соның ең бағаласы – түлкіҚазақта тымақтың түрлері көп, соның ең бағаласы – түлкі тымакҚазақта тымақтың түрлері көп, соның ең бағаласы – түлкі тымақ. Оның маңдайы мен құлақтарының ішкі жағына түлкі терісі тігіледі де, сырты мақпалмен, пүлішпен немесе басқа асыл маталармен сырылып тысталады. Тымақтың төбесі төрт немесе алты сай (бөлек) үшкіл (үш бұрышты) киізденҚазақта тымақ

АяқАяқ киімнің бір түрі , оны былғарыданАяқ киімнің бір түрі , оны былғарыдан, шегіреннен, құрамнан тігеді. Мәсінің сыртынан кебіснеластық (галош) киіледі. Көбінесе мәсініңАяқ киімнің бір түрі , оны былғарыдан, шегіреннен, құрамнан тігеді. Мәсінің сыртынан кебіснеластық (галош) киіледі.
Көбінесе мәсінің қойыпты астарланып, көмкеріледі. Ал ұлтАяқ киімнің бір түрі , оны былғарыдан, шегіреннен, құрамнан тігеді. Мәсінің сыртынан кебіснеластық (галош) киіледі.
Көбінесе мәсінің қойыпты астарланып, көмкеріледі. Ал ұлт айы жалаң қабат болады. Ол тарамыспен ішкі жағынан жөрмеп немесе жара шаншыл өбістіре тігу арқылы ұлтарылады. Етікші мәсі тіккенде ең алдымен мәсінің басын, қонышын жұқа былғарыдан, ұлтанын қалың былғарыдан пішіп алады. Одан соң тігісін ішіне қаратыл, басын қондырады. Осыдан кейін мәсінің қонытын тігеді. Мәсінің қонышын қусырғанда тігістің арасына жіңішке сыздық салады.